

102 KIRI

RELIGIOOSSE USU ALUSED

USKMATU materialisti arvates on inimene tekkinud vaid evolutsioonilise juhuse tulemusena. Tema ellujäämislootused on lükitud surelike fantaseeritud kujutluste otsa; tema hirmud, armastused, igatsused ja uskumused on vaid reageeringud teatavate elutute aineatomite juhuslikele lähene-mistele. Ükski ponnistus ega usalduseavaldus ei vii teda hauast kaugemale. Ka parimate inimeste pühendunud pingutused ja taevalik geniaalsus peavad kustu-ma surmas, igavese unustusse langemise ja hinge hä-vimise pikas ja üksildases öös. Ainus hüvitus inimese elule ja raskele tööle sureliku eksistentsi ajaliku päik-ese all on nimetu meeleheide. Iga elupäevaga vajub ta aeglaselt, kuid kindlalt halastamatu huku üha tugev-nevasse haardesse, mis kroonib vaenuliku ja halasta-matu ainelise universumi käsul solvanguna kõiki kau-neid, üllaid, kõrgeid ja häid inimlikke soove.

² Ent inimese lõpp ja igavikuline saatus pole niisu-gune, selline nägemus on vaid mõne vaimupimedusse eksinud hinge meeleheitlik karje; see hing heitleb vap-ralt edasi, silmitsi ainelise filosoofia mehhanistlike so-fistikatega, pimestatuna keerulistest teadmistest teki-tatud segadustest ja moonutustest. Ja kogu selle huka-tusliku pimeduse ja lootusetu väljavaate hajutab iga-veseks üks vapper usuilmutus Jumala kõige alandliku-matelt ja harimatumatelt lastelt maa peal.

³ See päästev usk sünnib inimsüdames, kui inime-se kõlbeline teadvus mõistab, et inimlikud väärtused saab surelikus kogemuses muuta ainelisest vaimseks, inimlikust jumalikuks, ajalikust igavikuliseks.

1. USU KINNITUSED

¹ Mõttekohandaja töö annab seletuse inimese alge-lise ja areneva kohusetunde teisenemisele kõrgemaks ja kindlamaks usuks ilmutuse igavestesse reaalsus-tesse. Inimsüdames peab olema täiuslikkusejanu, mis kindlustaks arusaamise usu teedest kõrgeimate saavu-tusteni. Kui mõni inimene otsustab täita jumalikku ta-het, siis ta peab tundma tõe teed. On sõna-sõnalt õige: „Inimlikke asju peab tundma, et neid armastada, kuid jumalikke asju peab armastama, et neid tunda.” Ent ausad kahtlused ja siirad küsimused ei ole patt, niisu-gused hoiakud tähendavad vaid viivitust edasiliikumisel täiuse poole. Lapselik usaldus kindlustab inimese pääsu taevaliku ülestõus mise riiki, kuid edasiliikumi-ne sõltub täielikult täiskasvanud inimese kõikumatus-t ja usaldavast usust.

² Teaduse põhjendused tuginevad tähelepanekute-le ajalike faktide kohta, religioosne usk esitab oma ar-gumendid igaviku vaimse programmi alusel. Mida ei saa meie heaks teha teadmised ja põhjendused, seda manitseb tõeline tarkus meid laskma teha usul reli-gioosse taipamise ja vaimse muundumise kaudu.

³ Mässust põhjustatud eraldatuse tõttu on tõeilmu-tust Urantial liigagi sageli ära segatud osaliste ja ajutis-te kosmoloogiliste õpetuste väidetega. Tõde jääb põlv-konnast põlvkonda muutumatuks, kuid sellega seotud õpetused füüsilisest maailmast kujunevad pidevalt ümber. Igavest tõde ei tohiks põlata, kui see leitak-se juhtumisi koos aegunud ideedega ainelisest maail-mast. Mida rohkem teaduslikke tõsiasju te teate, seda vähem kindlad saate olla; mida rohkem teil usku on, seda kindlamad te olete.

⁴ Teadusliku teadmise kindlus tuleneb täielikult in-tellektist; religiooni kindlus pärineb *kogu isiksuse* alus-taladest. Teadus apelleerib meele arusaamisvõimele; religioon apelleerib keha, meele ja vaimu, isegi kogu isiksuse ustavusele ja pühendumisele.

⁵ ¶ Jumal on nii tõeline ja absoluutne, et tema reaalsuse tõestuseks ei saa pakkuda ainelisi tõendeid ega niinimetatud imesid. Alati on nii, et me tunneme teda sellepärast, et usaldame teda, ja meie usk temasse põhineb tervenisti meie isiklikul osalemisel tema lõp-matu reaalsuse jumalikes avaldumistes.

⁶ ¶ Sisimas elav Mõttekohandaja äratav inimhinges alati tõelise ja otsiva täiusejanu ning kaugeleulatuva uudishimu, mida saab piisavalt rahuldada vaid osadu-se saavutamisel Jumalaga, Kohandaja jumaliku allika-ga. Janune inimhing keeldub rahuldumast vähemaga kui elava Jumala isikliku tunnetamisega. Jumal võib olla küll enam kui vaid kõrge ja täiuslik kõlbeline isik-sus, aga ta ei saa meie januse ja piiritletud ettekujutuse järgi olla midagi vähemat.

2. RELIGIOON JA REAALSUS

¹ Tähelepanelik meel ja eristamisvõimeline hing tunnevad religiooni ära, kui nad seda oma kaaslas-te eludest leiavad. Religioon ei vaja defineerimist; me kõik tunneme selle sotsiaalseid, intellektuaalseid, kõl-belisi ja vaimseid vilju. Kõik see tuleneb asjaolust, et religioon kuulub inimsoole; see ei ole kultuuri laps. Tõsi, religiooni tajumine on ikkagi inimlik ja võib see-tõttu sattuda harimatuse kütkeisse, ebasu orjusesse,

sofistika pettustesse ja väärfilosoofia pettekujutelma-
desse.

² Üks ehtsa religioosse kindlustunde iseloomulikke
jooni on asjaolu, et vaatamata sedastuste määratlema-
tusele ja hoiaku kõigutamatusle väljendatakse seda
nii tasakaalukas ja mõõdukas vaimus, et kunagi ei jää
vähimatki muljet enesekehtestamisest ega eneseülen-
damisest. Usukogemuse tarkus on selles mõttes mõ-
neti paradoksaalne, et see on ühtaegu inimlikult ori-
ginaalne ja Kohandajast tulenev. Religioosne jõud ei
tulene üksikisiku isiklikest eesõigustest, vaid on pigem
inimese ja kogu tarkuse igikestva allika üleva partner-
luse tulemus. Nii saavad tõelise ja rüvetamata religioo-
ni sõnad ja teod kõigile valgustatud surelikele vaielda-
matuks autoriteediks.

³ Usukogemuse tegureid on keeruline määratleda
ja analüüsida, kuid pole raske märgata, et sellise usu
harrastajad elavad ja tegutsevad nii, nagu oleksid nad
juba Igavese läheduses. Usklikud reageerivad ajaliku-
le elule nii, nagu oleks surematust neil juba käeula-
tuses. Nende surelike elus on sellist tugevat omapära
ja väljaastumise spontaansust, mis eristab neid igave-
seks neist kaasinimestest, kes on imanud endasse vaid
maailma tarkust. Usklikud näivad elavat ajalikele elu-
vooludele omaste elumuutuste tülikast kiirustamisest
ja valulikust pingest tõeliselt vabadena. Nad näitavad
üles tasakaalukust ja rahu, mis pole seletatav füsioloogia,
psühholoogia ega sotsioloogia seaduspärasustega.

⁴ ¶ Aeg on teadmiste omandamise vältimatu ele-
ment; religiooni kingid on kohe kättesaadavad, ehki
oluliseks teguriks on armulikkuse kasv, selge edasi-
minek usukogemuse kõigis faasides. Teadmiste poo-
le püüdlemine on igavene; te õpite alati, kuid ei suu-
da kunagi saavutada täielikke teadmisi absoluutset
tõest. Ainuüksi teadmistes ei saa kunagi olla absoluut-
set kindlust, võib olla ainult üha suurem tõenäosus,
ent vaimselt valgustatud usklik hing *teab* ja *teab prae-
gu*. See kindel teadmine ei vähenda aga sugugi terve
mõistusega uskliku huvi inimtarkuse arengu tõusude
ja mõõnade vastu, mis on oma ainelisest otsast seotud
aeglaselt liikuva teaduse arenguga.

⁵ Isegi teadusavastused saavad kogemuslikus inim-
teadvuses *tõeliseks* alles siis, kui need on lahendatud
ja kooskõlla viidud, kui neis sisalduvad olulised faktid
saavad tegeliku *tähenduse* nende lülitamisega meele
mõttevooludesse. Surelik inimene näeb ka oma füü-
silist keskkonda meele tasandilt, selle psühholoogilise
registri vaatepunktist. Seetõttu pole sugugi imelik,
et inimese universumitõlgendus on väga ühtne ning

ta püüab seda oma teaduse energeetilist ühtsust sa-
mastada usukogemuse vaimuühtsusega. Meel on üht-
sus, surelik teadvus elab meeletasandil ja tajub kõik-
seid reaalsusi läbi meeleannetuse silmade. Meele vaa-
tepunktist ei näe reaalsuse allika, Esimese Allika ja
Keskme eksistentsiaalset ühtsust, kuid saab kirjelda-
da ja vahel kirjeldabki inimesele energia, meele ja vai-
mu kogemuslikku sünteesi Ülimes Olendis ja Ülimal
Olendina. Ent see reaalsuse mitmekesisuse ühtlusta-
mine õnnestub meel vaid siis, kui ta on kindlalt tead-
lik ainelistest faktidest, intellektuaalsetest tähendus-
test ja vaimsetest väärtustest; ühtsus on ainult funk-
tsionaalse reaalsuse kolmühtsuse harmoonias ja vaid
harmoonias leiab isiksus rahulduse kosmilise jäävuse
ja järjekindluse teostumisest.

⁶ Ühtsus leitakse inimkogemuses kõige paremini fi-
losoofia kaudu. Kuigi filosoofilise mõtte põhiosa tu-
gineb alati ainelistele faktidele, on tõelise filosoofilise
dünaamika hing ja jõud sureliku vaimses taipamises.

⁷ ¶ Arenevale inimesele ei ole loomumane ras-
kest tööst rõõmu tunda. Et oma elukogemuses pi-
dada sammu kasvava usukogemuse tungivate nõud-
miste ja sundivate tungidega, tuleb tal lakkamatult
vaimselt kasvada, intellektuaalselt avarduda, faktilisi
teadmisi laiendada ja ühiskonda teenida. Tõelist reli-
giooni ei saa olla ilma üliaktiivse isiksuseta. Seetõttu
püüavad loiumad inimesed sageli tõeliselt religioos-
te tegevuste karmidest nõuetest pääseda leidliku ene-
sepettusega, põgenedes stereotüüpsete usudoktriinide
ja -dogmade võltsi varju alla. Kuid tõeline religioon
on elav. Usumõistete intellektuaalne kristalliseerumi-
ne on võrdväärne vaimse surmaga. Religioonist ei saa
mõelda ilma ideedeta, ent kui religioon taandub vaid
idee tasemele, pole see enam religioon — sellest on
saanud üksnes inimfilosoofia eriliik.

⁸ Samas on ka mõningaid ebastabiilseid ja vähe-
distsiplineeritud hingi, kes kasutavad sentimentaal-
seid ideid religioonist pääseteena elu ärritavate nõud-
miste eest. Kui mõned kõhklevad ja arad surelikud
püüavad pääseda evolutsioonilise elu lakkamatu surve
alt, näib religioon nende ettekujutuses pakkuvat lähi-
mat põgenemisteed, parimat pääseteed. Ent religioo-
ni ülesandeks on valmistada inimest ette vapralt, isegi
kangelaslikult vastu astuma elumuutustele. Religioon
on areneva inimese ülim and, ainus, mis võimaldab
tal edasi minna ja „kindlana püsida, otsekui ta näeks
Teda, kes on nähtamatu”. Müstitsism on aga sageli pi-
gem põgenemine elust, kuhu kuuluvad need inimesed,
kellele pole meelepärane usu elamise raske töö ini-
mühiskonna ja äritegevuse avatud arenidel. Tõeline

religioon nõuab *tegutsemist*. Käitumine hakkab lähtuma religioonist, kui inimesel on see tegelikult olemas, ehk pigem, kui inimene end tõeliselt religioonile allutab. Religioon ei rahuldu kunagi üksnes mõtlemise või passiivse tundega.

⁹ Me pole pimedad asjaolu suhtes, et religioon talitab sageli ebamõistlikult, isegi ebareligiooselt, kuid ta *tegutseb*. Religioosete veendumuste kõrvalekalded on viinud veriste tagakiusamisteni, kuid ikka ja alati religioon teeb midagi, ta on dünaamiline!

3. TEADMINE, TARKUS JA TAIPAMINE

¹ Intellektuaalsed vajakajäämised ja harimatus takistavad vältimatult kõrgete religioosete saavutusteni jõudmist, sest see vaimse olemuse vaesustunud keskkond röövib religioonilt selle põhilise filosoofilise ühenduskanali teaduslike teadmiste maailmaga. Religiooni intellektuaalsed tegurid on tähtsad, kuid nende ülemäärane arendamine on samuti vahel väga pärssiv ja kimbatusseajav. Religioon peab pidevalt arvestama paradoksaalse vajadusega mõtlemist tõhusalt kasutada, arvestamata kogu mõtletegevuse vaimset kasutamiskõlbmatust.

² Religioossed spekulatsioonid on vältimatud, kuid alati kahjulikud — teoretiseerimine näitab oma objekti alati võltsilt. Spekulatsioonid kalduvad religiooni teisendama millekski aineliseks või inimlikuks ning häirides otseselt loogilist mõtteselgust, lasevad religioonil kaudselt näida ilmaliku maailma, just selle maailma funktsioonina, millele ta peaks igikestvalt kontrastiks olema. Seetõttu on religioonile alati iseloomulikud paradoksid, mis tulenevad kogemusliku seose puudumisest universumi aineliste ja vaimsete tasandite vahel — morontia mota, filosoofiaülese tõeeristamistundlikkuse ja ühtsusetajumise vahel.

³ Ainelised tunded, inimlikud emotsioonid viivad otseselt ainelistele, isekatele tegudele. Religioossed kaemused, vaimsed motivatsioonid viivad otseselt religioosetele tegudele, omakasupüüdmatule ühiskonna teenimisele ja altruistlikule heatahtlikkusele.

⁴ Religioosne iha on janu jumaliku reaalsuse järele. Usukogemus on Jumala leidmise teadvustamine. Ja kui inimene tõepoolest Jumala leiab, kogeb tema hing nii kirjeldamatut avastamisrõõmust tingitud rahutust, et ta on sunnitud otsima armastavat teenistust ja suhtlemist oma vähemvalgustatud kaaslastega. Ta ei taha nendega jagada Jumala leidmise kogemust, vaid lasta oma hinges tulvaval igavesel headusel kaaslasi värskendada ja õilistada. Tõeline religioon ajendab tegelema rohkem ühiskonna teenimisega.

⁵ ¶ Teadus, teadmised viivad *faktide* teadvustamisele; religioon, kogemused viivad *väärtuste* teadvustamisele; filosoofia, tarkus viib *kooskõlastatud* teadvustamisele; ilmutus (morontia mota aseaine) viib *tõelise reaalsuse* teadvustamisele; faktide, väärtuste ja tõelise reaalsuse kooskõlastatud teadvustamine tähendab aga teadlikkust isiksuse reaalsusest; olemise tippu koos usuga sellesama isiksuse ellujäämise võimalikkusse.

⁶ ¶ Teadmised jagavad inimesed rühmadesse, tekitavad ühiskonnakihid ja -kastid. Usk ajendab inimesi teenima, luues sellega eetikad ja altruismi. Tarkus loob nii ideede kui ka oma kaaslaste kõrgema ja edukama osaduse. Ilmutus vabastab inimesed ja aitab neil asuda igavesele avastusretkele.

⁷ Teadus liigitab inimesi, religioon armastab kõiki inimesi ühtemoodi, tarkus eristab inimesi nende väärtuse järgi, kuid ilmutus ülendab inimest ja toob esile tema võime olla Jumala partner.

⁸ Teadus püüab asjatult luua kultuurilist vendlust, religioon seevastu loob vaimu partnerluse. Filosoofia püüab tarkuse partnerluse poole, ilmutus aga kirjeldab igavest vendlust, Paradiisi Lõplikkuse Korpust.

⁹ Teadmine annab uhkustunde, et on olemas isiksus; tarkus on teadlikkus isiksuse tähendusest; religioon on isiksuse väärtuse tunnetamise kogemus; ilmutus annab kindlustunde isiksuse ellujäämise suhtes.

¹⁰ ¶ Teadus püüab piiritu kosmose üksikosi tuvasutada, analüüsida ja liigitada. Religioon haarab kogu kosmose kui terviku ideed. Filosoofia püüab identifitseerida teaduse ainelisi osi koos vaimse taipamisega tervikust. Mida filosoofial selles osas teha ei õnnestu, suudab teha ilmutus, mis kinnitab, et kosmiline ring on kõikne, igavene, absoluutne ja lõpmatu. See Lõpmatu MINA-OLEN-kosmos on seega lõputu, piiritu ja kõikehõlmav — ajatu, ruumitu ja tingimusteta. Ja me oleme tunnistajateks sellele, et Lõpmatu MINA OLEN on samuti Nebadoni Miikaeli Isa ja inimese pääste Jumal.

¹¹ Teadus näitab Jumalust kui *fakti*, filosoofia esitab Absoluudi *idee*, religioon näeb Jumalat *vaimse isiksusena*. Ilmutus kinnitab Jumaluse fakti, Absoluudi idee ja Jumaluse vaimse isiksuse *ühtsust*, ning esitab selle mõiste meie Isana — eksisteerimise kõikse faktina, meele igavese ideena ja lõpmatu eluvaimuna.

¹² Teadmiste poole pürgimine on teadus, tarkuse taotlemine on filosoofia, Jumala armastamine on religioon, tõejanu *on* ilmutus. Kuid just sisimas elav Mõttekohandaja annab inimese kosmilisele taipamisele reaalsustaju.

¹³ ¶ Teaduses eelneb idee sellest arusaamise väljendamisele, religioonis eelneb arusaamise kogemus idee väljendamisele. Areneva uskumistahte ja valgustatud mõistuse saaduse, usulise taipamise, ning ilmutuse — *uskuva tahte* — vahel on tohtu vahe.

¹⁴ Evolutsiooni käigus ajendab usund inimest sage-li looma oma ettekujutust Jumalast; ilmutus tutvustab Jumala kujundatud inimese fenomeni, Kristus Mii-kaeli maises elus näeme aga, kuidas Jumal ilmutab en-nast inimesele. Evolutsioon kaldub muutma Jumala inimese sarnaseks, ilmutus kaldub muutma inimese Jumala sarnaseks.

¹⁵ Teadus rahuldub vaid algpõhjustega, religioon ülima isiksusega ja filosoofia ühtsusega. Ilmutus kin-nitab, et need kolm on üks ning et kõik kolm on head. *Igavene reaalsus* on universumi hüve, mitte kosmili-se kurjuse ajalik illusioon. Kõigi isiksuste vaimses kogemuses seisneb tõde alati selles, et reaalne on hea ja headus on reaalne.

4. KOGEMUS KUI TÕSIASI

¹ Kuna teie meeles on olemas Mõttekohandaja, po-le Jumala meele tundmine teie jaoks enam saladusli-kum kui teadlikkus iga teise, inimliku või üleilmliku meele tundmise võimalikkusest. Religioonile ja sot-siaalsele teadvusele on ühine see, et mõlemad tugine-vad teadlikkusel teise meele olemasolust. Meetod, mil-le abil teise ideed võetakse omaks, on sama meetod, millega lastakse „Kristuse meel olla ka teis”.

² Mis on inimkogemus? See on lihtsalt aktiivse ja kūsiva mina ning mõne teise aktiivse välise reaalsu-se vastastikune mõju. Kogemuste kogumi määrab aru-saama sügavus ja välise reaalsuse äratundmise täielik-kus. Kogemus vastab kujutlusvõime vastuvõtlikkuse tugevusele pluss sellega ühenduses oleva reaalsuse vä-liste omaduste aistingulisele avastamisteravusele. Kog-emuse kui tõsiasja leiab eneseteadvusest pluss teistest eksistentsidest — teisest olemisest, teisest meelest ja teisest vaimust.

³ Inimene tunnetab üsna varakult, et ta ei ole maail-mas ega universumis üksi. Tal areneb loomulik spon-taanne eneseteadvus teise meele olemasolust tema in-dividuaalsuse keskkonnas. Usk teisendab selle loo-muliku kogemuse religiooniks, Jumala äratundmiseks reaalsusena — *teiste meelte* allikana, olemusena ja saa-tusena. Kuid selline teadmine Jumalast on ikka ja alati reaalne isiklik usukogemus. Kui Jumal ei oleks isiksus, ei võiks ta saada inimisiksuse tegeliku usukogemuse elavaks osaks.

⁴ Inimeste usukogemuses sisalduv vaeelement sõl-tub otseselt selle materialistlikkusest, mis saastab vaimset ettekujutust Kõiksest Isast. Inimese vaimueel-ne kulgemine universumis seisneb vabanemises nen-dest ekslikest ideedest Jumala olemusest ning puhta ja tõelise vaimu reaalsuses. Jumalus on midagi ena-mat kui vaim, kuid vaimne lähenemisviis on inimesele tõusuteel ainuvõimalik.

⁵ ¶ Palve kuulub küll usukogemusse, kuid nüüdis-aegsetes religioonides on selle rõhuasetus väär ja jä-tab suures osas tähelepanuta tähtsaima — palveldami-se osaduse. Palveldamine süvendab ja avardab meele peegeldamisvõimet. Palve võib elu rikastada, kuid pal-veldamine valgustab saatust.

⁶ ¶ Ilmutatud religioon on inimeksistentsi ühendav element. Ilmutus ühtlustab ajalugu, kooskõlastab geo-loogiat, astronoomiat, füüsikat, keemiat, bioloogiat, sotsioloogiat ja psühholoogiat. Vaimne kogemus on inimese maailma tõeline hing.

5. EESMÄRGIPÄRASE POTENTSIAALI ÜLIMUSLIKKUS

¹ Kuigi tõestamine, et usk on tõsiasi, ei ole sama mis usutava tõsiasja tõeks osutumine, näitab lihtsa eluvor-mi evolutsioon isiksuseks kõigepealt siiski tõsiasja, et potentsiaalne isiksus on alati olemas olnud. Ja ajalikes universumites on potentsiaalne alati tegeliku suhtes ülimuslik. Arenevas kosmoses on potentsiaalne see, mis peab tulema, ja see on Jumaluse eesmärgipärase tahte avaldumine.

² Sama eesmärgipärane ülimuslikkus ilmneb inim-meele ideeloomisvõime evolutsioonis, kui algeline loomne hirm muundub üha sügavamaks ja harda-maks austuseks Jumala vastu ja üha suuremaks aukar-tuseks universumi ees. Ürginimesel oli rohkem reli-giooset hirmu kui usku ja vaimupotentsiaalide üli-muslikkus meele tegeliku seisundi suhtes näitab, kui see argpükslik hirm teiseneb elavaks usuks vaimsete-se reaalsustesse.

³ Psühhologiseerida võib arengulist religiooni, kuid mitte vaimse päritoluga isikliku kogemuse reli-giooni. Inimlik kõlblus võib tunnetada väärtusi, kuid ainult religioon võib neid väärtusi alal hoida, ülenda-da ja vaimsustada. Ent vaatamata neile mõjudele on religioon midagi enam kui emotsionaalseks muude-tud kõlblus. Religioon on kõlblusele sama mis armas-tus kohusetundele, poja seisus orjusele, olemus sisule. Kõlblus toob esile kõikvõimsa Juhtija, Jumaluse, keda teenida; religioon toob esile kõiki armastava Isa, Ju-mala, keda palveldada ja armastada. Ja jällegi on nii

sellepärast, et religiooni vaimne potentsiaal on kõrgem arengulise kõlbluse kohusetunde tegelikkusest.

6. RELIGIOOSSE USU KINDLUS

¹ Religioosse hirmu kaotamine filosoofia abil ja teaduse pidev progress soodustab suuresti väärjumalate väljasuremist. Kuigi nende inimese väljamõeldud jumaluste kadumine võib vaimset vaatevälja hetkeks ähmastada, hävitab see lõpuks harimatuse ja eelarvamuse, mis on igavese armastuse elavat Jumalat nii kaua varjus hoidnud. Loodud-olendi ja Looja vaheline suhe on elav kogemus, dünaamiline religioosne usk, mis pole täpselt määratletav. Eraldada üks osa elust ja nimetada seda religiooniks tähendaks lammutada elu ja moonutada religiooni. Ning just seepärast nõuab palveldamise Jumal täit truudust või siis üldse mitte midagi.

² Ürginimeste jumalad olid ilmselt vaid nende endi varjud; elav Jumal on jumalik valgus, mille ajutised katkestused loovad kogu ruumis loomisvarje.

³ ¶ Filosoofilise meelegaadiga usklik usub isiklikku pääsemist kindlustavasse isikulisse Jumalasse, kes on enam kui reaalsus, väärtus, saavutuste tase, ülev protsess, muundumine, aja ja ruumi piir, idealiseerumine, energia isikustumine, raskusjõu olemus, inimlik projektsioon, mina idealiseerumine, loomuse esilekerkimine, kalduvus headusele, evolutsiooni edasitung või ülev hüpotees. Usklik usub armastuse Jumalasse. Armastus on religiooni olemus ja kõrgema tsivilisatsiooni läte.

⁴ Usk muundab filosoofilise ja tõenäoliseks peetava Jumala isiklikus usukogemuses kindlalt olemasolevaks päästvaks Jumalaks. Skeptitsism võib teoloogilistele teooriatele väljakutse heita, kuid kosmilise reaalsusega kokku puutudes võib kogeda kindlustunnet, kui neile tähendustele ja väärtustele läheneda elava usuga.

⁵ Jumalaga seotud veendumusteni võib jõuda targa arutlusega, aga inimene saab Jumalat tunda vaid uskudes, isiklikult kogedes. Elu puhul tuleb alati arvestada tõenäosusega, kuid kui kohtutakse kosmilise reaalsusega ning tähendustele ja väärtustele lähenetakse elava usuga, võib kogeda kindlust. Jumalat tundev hing julgeb öelda „mina tean” ka siis, kui mitteusklik selles Jumala tundmises kahtleb ja seda kindlat teadmist eitab, sest loogiline mõistus seda päriselt ei toeta. Usklik vastab igale niisugusele kahtlejale ainult küsimusega: „Kuidas sina tead, et mina ei tea?”

⁶ ¶ Kuigi mõistus võib usus alati kahelda, võib usk alati nii mõistust kui ka loogikat täiendada. Mõistus

loob tõenäosuse, mille usk võib muundada kõlbliks kindlustundeks, isegi vaimseks kogemuseks. Jumal on esimene tõde ja viimane fakt, seetõttu pärineb kogu tõde temast, samas suhestuvad kõik faktid temaga. Jumal on absoluutne tõde. Jumalat võidakse tunda kui tõde, kuid Jumala mõistmiseks — seletamiseks — peab uurima universumite universumi fakti. Suurt kuristikku Jumala kui tõe kogemise ja Jumala kui tõsiasja mitteteadmise vahel saab ületada vaid elava usuga. Kooskõla lõpmatu tõe ja kõikse tõsiasja vahel ei ole võimalik saavutada ainuüksi mõistusega.

⁷ Uskumus ehk ei suuda kahtlustele ja hirmudele vastu panna, kuid usk võidutseb alati kahtlemise üle, sest usk on positiivne ja elav. Positiivne ületab alati negatiivset, tõde viga, kogemus teooriat, vaimsed reaalsused aja ja ruumi üksikuid tõsiasju. Sellise vaimse kindluse veenvateks tõenditeks on need vaimuviljad, mida usklikud ühiskonnale selle ehtsa vaimse kogemuse tulemusena loovad. Jeesus ütles: „Te peate üksteist armastama, nõnda nagu mina teid olen armastanud; sellest tunnevad kõik, et teie olete minu jüngrid.”

⁸ ¶ Teadusele on Jumal võimalikkus, psühholoogiale soovitatav, filosoofiale tõenäosus, usu jaoks on ta kindlus, usukogemuse tegelikkus. Mõistus nõuab, et filosoofia, mis ei suuda leida tõenäolist Jumalat, peaks suhtuma väga lugupidavalt sellesse religioossesse usku, mis suudab leida ja leiabki kindlust andva Jumala. Teadus ei tohiks ka alahinnata usukogemuse usaldusväärust, kuni ta ise eeldab, et inimese intellektuaalsed ja filosoofilised võimed on arenenud ajaloo vältel üha madalamatest intellektidest, mis kunagi tekkisid algeelisest elust, milles puudusid täielikult igasugune mõtlemine ja tunded.

⁹ Evolutsiooni tõsiasju ei peaks vastandama tõe-ga Jumalat tundva sureliku usu elu vaimse kogemuse kindluse reaalsusest. Arukad inimesed peaksid loobuma lapsemeelsest arutlemisest ja püüdma kasutada täiskasvanu järjekindlat loogikat, mis lubab arusaamal tõest olla kõrvuti täheldatava tõsiasjaga. Teaduslik materialism näitab oma küündimatust sellega, et kor-dab iga uue universuminähtuse ilmnemisel oma tavaliisi vastuväiteid, pidades väidetavalt kõrgemat tulenevaks väidetavalt madalamast. Järjekindlus nõuab aga eesmärgikindla Looja tegevuse tunnistamist.

¹⁰ Orgaaniline evolutsioon on fakt; eesmärgipärane või edasiliikuv evolutsioon on tõde, mis annab evolutsiooni üha kõrgemate saavutuste muidu vastuolulistele nähtustele järjekindluse. Mida kõrgemale teadlane oma valitud teadusharus jõuab, seda enam loobub

ta materialistlikele tõsiasjadele tuginevatest teooriast ja eelistab kosmilist tõde Ülima Meele domineerimisest. Materialism vaesustab inimelu, Jeesuse evangeelium täiustab tohutult ja ülendab taevalikult iga surelikku. Surelikku eksistentsi peaks vaatlema kui ülespoole pürgiva inimese ja allapoole suunatud jumaliku pääste tegeliku kohtumise põnevad ja kõitvat kogemust.

7. VEENDUMUS JUMALA OLEMASOLUS

¹ Iseenesest eksisteeriv Kõikne Isa on ka enesest mõistetav, ta elab tegelikult igas mõistusega surelikus. Ent te ei saa olla Jumala olemasolus veendunud enne, kui olete teda tunnetanud; pojaseisus on ainus kogemus, mis isadusele kindluse annab. Universum on kõikjal muutumises. Muutuv universum on sõltuv universum, selline loodu ei saa olla lõplikult valmis ega absoluutne. Piiritletud universum sõltub täielikult Viimasest ja Absoluudist. Universum ja Jumal ei ole samased; üks on põhjus, teine tagajärg. Põhjus on absoluutne, lõpmatu, igavene ja muutumatu; tagajärg on aja ja ruumiga piiratud ja transtsendentne, kuid alati muutuv, alati kasvav.

² Jumal on universumis üks ja ainus iseenesest põhjustatud fakt. Ta on kogu asjadest ja olenditest koosneva loodu korra, kava ja sihi saladus. Kõikjal toimivate muutustega universumit reguleerivad ja stabiliseerivad täiesti muutumatud seadused, muutumatu Jumala harjumused. Jumal kui tõsiasi, jumalik seadus, on muutumatu; Jumal kui tõde, tema suhe universumiga, on suhteline ilmutus, mis pidevalt areneva universumiga alati kohandub.

³ ¶ Jumalata religiooni leiutamine oleks nagu puuviljade korjamine ilma puudeta, laste saamine ilma vanemateta. Tagajärgi ei saa olla ilma põhjusteta; põhjuseta on ainult MINA OLEN. Usukogemus kui tõsiasi eeldab Jumala olemasolu ja see isiklikult kogetav Jumal peab olema isikuline Jumalus. Ei saa palvetada keemilise valemi poole, anuda matemaatilist võrrandit, palveldada hüpoteesi, usaldavalt loota postulaadile, pidada nõu protsessiga, teenida abstraktsiooni ega olla armastavas vendluses seadusega.

⁴ Tõsi küll, paljud näiliselt religioossed jooned võivad kasvada välja mittereligioossetest juurtest. Inimene võib mõistusega Jumalat eitada ja olla ometi kõlbeliselt hea, ustav, pojalik, aus ja isegi idealistlik. Inimene võib pookida oma vaimsesse põhiolemusse palju puhthumanistlikke jooni ja sellega näiliselt põhjendada oma jumalata religiooni, kuid selles kogemuses puuduvad ellujäämisväärtused, Jumala tundmine ja

Jumala poole tõusmine. Sellest surelikust kogemusest tekivad vaid sotsiaalsed, mitte vaimsed viljad. Pookimine määrab vilja olemuse, kuigi puu saab elumahlus esialgselt meele ja vaimu jumalikust annetusest.

⁵ Religiooni intellektuaalseks tunnuseks on kindlustunne, filosoofiliseks iseärasuseks järjekindlus, sotsiaalseteks viljadeks armastus ja teenimine.

⁶ ¶ Jumalat tundev indiviid ei ole pime raskuste ega hoolimatu takistuste suhtes, mis takistavad teda leidmast Jumalat nüüdisaja ebausust, traditsioonide ja materialistlike eelistuste rägastikus. Ta on kõigile neile heidutustele vastu astunud ja nende üle võidutsenud, ületanud nad elava usuga ja jõudnud nendele vaatamata vaimse kogemuse kõrgustikele. Ent tõsi on see, et paljud sisemiselt Jumalas veendunud usklikud kardavad oma kindlustunnet väljendada, sest on ohtrasti kavalaid inimesi, kes koguvad vastuväiteid usule Jumalasse ja muudavad selle raskemaks. Vigade leidmiseks, küsimuste või vastuväidete esitamiseks polegi vaja eriti sügavat intellekti. Kuid neile küsimustele vastamiseks ja raskuste ületamiseks on vaja säravat meelt; kõigi nende pealiskaudsete vaidlusküsimuste lahendamisel on kõige enam abi kindlast usust.

⁷ ¶ Kui teadus, filosoofia või sotsioloogia julgeb tõelise religiooni prohvetitega vaieldes dogmaatiliseks muutuda, peaksid Jumalat tundvad inimesed vastama sellisele põhjendamatu dogmatismile isikliku vaimse kogemuse kindluse kaugelenägelikuma dogmatismiga: „Ma tean, mida ma olen kogenud, sest ma olen MINA OLEN'i poeg.” Kui uskliku isiklikule kogemusele vaieldakse vastu dogmaga, võib see usust sündinud kogetava Isa poeg vastata vaieldamatu dogmaga, väitega, et ta on tegelikult Kõikse Isa poeg.

⁸ Ainult määratlematu reaalsus, absoluut, julgeks olla järjekindlalt dogmaatiline. Need, kes sõnandavad dogmaatilised ja selles järjekindlad, satuvad varem või hiljem energia Absoluutsuse, tõe Kõiksuse ja armastuse Lõpmatuse rüppe.

⁹ Kui mitteusklikud sõnandavad kosmilisele reaalsele lähenedes rünnata kindlat usku selle tõestamatusest lähtudes, võib vaimu kogeja samamoodi asuda dogmaatilisel ründama teaduslikke tõsiasju ja filosoofilisi tõekspidamisi, mis on samuti põhjendamata; need on samuti teadlase või filosoofi teadvuse kogemused.

¹⁰ ¶ Kõigist kõikse kogemuse vormidest võime olla kõige enam kindlad Jumalas — kõige vältimatumas kõigist kohalolekutest, kõige reaalsemas kõigist tõsiasjadest, kõige elavamas kõigist tõdedest, kõige armasta-

vamas kõigist sõpradest ja kõige jumalikumas kõigist väärtustest.

8. RELIGIOONI TÕENDID

¹ Religiooni reaalsuse ja tõhususe tähtsaimaks tõendiks on *inimkogemuse fakt*; nimelt see, et inimene, kes on loomult kartlik ja kahtlustav, tugeva kaasündinud enesealalhoiuintinktiga ja ihaga pärast surma ellu jääda, on valmis usaldama oma oleviku ja tuleviku sügavaimad huvid selle võimu ja isiku hoolde ja suunata, keda tema usk Jumalaks nimetab. See on iga religiooni keskne tõde. Samas pole kahte religiooni, mis oleksid ühel nõul selles, mida see võim või isik inimeselt oma hoolitsuse ja lõpuks päästmise eest nõuab; tegelikult on nad kõik enam-vähem erinevatel seisukohadel.

² Iga religiooni asendi üle arengu mõõdupuul on kõige parem otsustada selle kõlbliste otsuste ja eetikanoormide alusel. Mida kõrgemat tüüpi on religioon, seda enam ta ergutab ühiskonna kõlblust ja eetilist kultuuri pidevalt paranema ja saab sellest ise ergutust. Religiooni üle ei saa otsustada sellega kaasneva tsivilisatsiooni põhjal; tsivilisatsiooni tegelikku olemust on parem hinnata tema religiooni puhtuse ja õilsuse alusel. Paljud maailma silmapaistvaimad religioossed õpetajad on olnud peaaegu kirjaoskamatud. Päästvaks usuks igavestesse reaalsustesse ei ole hädavajalik omada ilmalikku tarkust.

³ Erinevate ajastute religioonide erinevused tulenevad täielikult inimese arusaamisest reaalsusest ja erinevast suhtumisest moraalsetesse väärtustesse, eetilistesse suhetesse ja vaimureaalsustesse.

⁴ ¶ Eetika on ühiskonna või rahva väline peegel, mis kajastab tõetruult sisemiste vaimsete ja usuliste arengute muidu nähtamatut progressi. Inimene on alati pühendanud Jumalale oma parimad mõtted,

põhjapanevaimad ideed ja kõrgeimad ideaalid. Isegi ajalooline religioon on alati loonud oma arusaamad Jumalast, tuginedes kõrgeimatele talle tuntud väärtustele. Iga intelligentne olend annab Jumala nime kõige paremale ja kõrgemale, mida ta tunneb.

⁵ Kui religioon on taandatud mõistuse ja intellektuaalse väljenduse tasemele, on ta alati julgenud kritiseerida tsivilisatsiooni ja evolutsioonilist progressi, lähtudes omaenda eetilise kultuuri ja kõlblise arengu normidest.

⁶ Isiklik religioon käib küll inimliku kõlbluse evolutsioonist ees, kuid kahjuks on täheldatud, et korralduslik religioon on rahvaste aeglaselt muutuvatest kommetest alati maha jäänud. Organiseerunud religioon on osutunud konservatiivselt pikaldaseks. Prohvetid on religiooni arengu käigus tavaliselt inimesi juhtinud, kuna teoloogid on neid harilikult tagasi hoidnud. Religioon, olles sisemine ehk isiklik kogemus, ei saa kunagi rahvaste intellektuaalsest arengust väga kaugemale ette jõuda.

⁷ Ent religiooni ei täiusta kunagi niinimetatud imede poole pöördumine. Imede otsimine on tagasipöördumine algeliste maagiliste religioonide juurde. Tõelisel religioonil ei ole väidetavate imedega midagi ühist ja ilmutatud religioon ei kasuta kunagi imesid oma autoriteedi kinnitamiseks. Religiooni juured on ikka ja alati inimkogemuses, millel religioon ka põhineb. Ja teie kõrgeim religioon, Jeesuse elu, oli just niisugune isiklik kogemus: inimene, surelik inimene otsimas Jumalat ja leidmas teda täielikult ühe lühikese lihaliiku elu ajal, kusjuures samas inimkogemuses ilmus Jumal inimest otsima ja leidis ta selle otsatut ülemvõimu omava täiusliku hinge täielikuks rahulduseks. Ja see ongi kõrgeim seni Nebadoni universumis ilmutatud religioon — Naatsareti Jeesuse maine elu.

⁸ [Esitanud Nebadoni Melkisedek.]